

Tredje budet

Tänk på sabbatsdagen, så att du helgar den

*Vilodagen - vila - på hebreiska sabbat --- varifrån härleder sig denna förordnings från detta tredje budet från Sinai Nej, sabbaten fanns till långt förut. Vad är det egentliga ursprunget till vilodagen? Huru högtidlig, helig och dyr blir icke den dagen för dem, som rätt behjärta den frågan! Sabbaten är vida äldre än de tio buden från Sinai. Vilodagens stiftelse är ända ifrån dagarnas skapelse. Hör, huru skriften i dess andra kap. omtalar den »Så blevo nu himmelen och jorden fullbordade med hela sin härskara. Och Gud fullbordade på sjunde dagen sitt verk, som han hade gjort; och han vilade på sjunde dagen från allt sitt verk, som han hade gjort.»
*Och Gud välsignade den sjunde dagen och helgade den, därför att han på den dagen vilade från allt sitt verk, det som Gud hade gjort, när han skapade.**

Till denna dess första grund och stiftelse hänvisar Herren Gud, då han sedan vid Sinai gör sabbatsbudet till sitt tredje bud och säger: »Tänk på sabbatsdagen, så att du helgar den. Sex dagar skall du arbeta och göra alla dina sysslor. Men den sjunde dagen är Herrens, din Guds, sabbat. Då skall du ingen syssla göra, ej heller din son eller din dotter, ej heller din tjänare eller din tjänarinna eller din dragare, ej heller främlingen, som är hos dig inom dina portar.»
»Ty på sex dagar gjorde Herren himmelen och jorden och havet och allt vad i dem är, men han vilade på sjunde dagen. Därför har Herren välsignat sabbatsdagen och helgat den» (2 Mos. 20: 8-11).

Förgäves och fåfäng är då den tanken, att sabbatsbudet vore en blott åt judarna given förordning, endast av samma värde, som deras förebildande och med Kristus ändade ceremoniallag. Ty vi märka ju, att sabbatsdagen var instiftad långt förr, än något Israels folk ännu fanns på jorden, instiftad i paradiset för Adam och Eva, alla människors första föräldrar, ja att, såsom Jesus säger: »Sabbaten är gjord för människan» (Mark. 2: 27). Luther säger över 1 Mos. 2: 1-3: »Av denna text följer nu, att om ock Adam hade blivit stående i sin oskuld, så hade han likväl hållit den sjunde dagen helig, d. ä. han hade på den dagen undervisat sina efterkommande om Guds vilja och Guds tjänst, tackat, lovat och tillbett Gud m. m. De andra dagarna hade han brukat jorden, sett om boskapen o. s. v. Ja, han har även efter fallet hållit den sjunde dagen helig, d. ä. han bar på den dagen talat med sina barn om Gud, undervisat dem om hans dyrkan, såsom hans söners, Kains och Abels, offer vittna. Därför är sabbaten från världens begynnelse förordnad till Guds tjänst.»

- Ty då detta var Guds första stiftelse för människan redan i paradiset, då se vi ju, att sabbatsbudet i sig självt icke är något tillfälligt bud för judarna, utan att själva sabbaten har en oföränderlig vikt för allt vad människa heter, så länge världen står. Men vad som var föränderligt och övergående, det var detta yttre i judarnas sabbat eller formen och sättet för dess firande, detta för gamla testamentet utmärkande, nämligen att binda folket vid vissa rum, tider, sätt och personer, då det däremot är för nya testamentet utmärkande att fästa människan vid budets anda, »att vi skola tjäna i Andens nya väsende och icke i bokstavens gamla väsende» (Rom. 7: 6; Matt. 5: 21, 22; Joh. 4: 21, 23). Det var detta, som Kristus lärde oss, då han både med ord och gärningar på sabbaten visade, huru den dagen borde betraktas och hållas. Han upphävde den icke, han sade aldrig: I skolen numera ingen viss sabbatsdag fira; utan han visade, att sabbaten bör användas till vår sanna tjänst och nytta, icke till en ändamålslös och onyttig sysslolöshet. Ja, att i avseende på gudstjänstliga former en ny tid var ingången, sade Herren uttryckligen till samaritiska kvinnan: »den tid kommer, då I varken på detta berg eller i Jerusalem skolen tillbedja Fadern» - sanna tillbedjare skola tillbedja i anda och sanning» (Joh. 4: 21, 23). Därför kunde ock apostlarna utvälja en annan dag till sabbat i nya testamentet, nämligen den dag, på vilken den förtappade mänsklighetens nya skapelse i Kristus fullbordades, genom Kristi uppståndelse ifrån de döda - söndagen, vilken de kallade Herrens dag (Uppb. 1: 10).

Då man nu betänker, huru strängt sabbatsbudet var för judarna enligt Mose lag - de fingo på sabbaten icke koka mat, icke upptaga manna från marken - (2 Mos. 16: 23), icke ens tända upp eld i sitt hus (kap. 35: 3), ja, en man blev stenad för det, att han hämtade ved på sabbaten (4 Mos. 15: 32-36) - och Kristus däremot på sabbaten tillstodde lärjungarna att plocka ax, befallde en man att bära

sin säng till sitt hus och botade själv många sjuka på sabbaten; då se vi med ögonen den förändring i sabbatsbudet, som med nya testamentet ingått, och vad som menas med den »utvärtes betydelsen» därav, i vilken Luther säger, att det tillhörde blott judarna. Den, som läser Luthers yttrande härom i hans större katekes, bör giva akt på de orden: till dess »utvärtes betydelse» »utvärtes vila» o. s. v., annars kan han komma på den tanken, att Luther ansett själva sabbaten icke tillhöra nya testamentet, ehuru detta dock vederlägges av hans båda katekeser och allt vad han skrivit om sabbatens hållande. De här åsyftade orden i Luthers större katekes äro följande: »I avseende på denna utvärtes vila är detta bud givet åt judarna allena, att de skulle vara stilla och vila från grova sysslor, på det både människor och fänad skulle vederkvickas och icke av ständigt arbete utmattas» o. s. v. »Och i denna utvärtes betydelse», tillägger han vidare, »angår det icke oss kristna; ty sådana utvärtes ting tillhöra det gamla testamentet, där man var bunden till vissa sätt, personer, tider och rum, från vilka stadgar vi nu genom Kristus blivit befriade.»

Och sedan Luther vidare visat, huru sabbaten rätteligen helgas, nämligen icke med sysslolöshet, utan därmed att man hör och betraktar Guds ord samt prisar Gud, sjunger och beder, så säger han ock i avseende på dagen därför i nya testamentet: »Men detta är icke så bundet vid en viss tid, såsom hos judarna, att det måste vara just den eller den dagen; ty ingen dag är i sig själv bättre än den andra, utan det borde väl dagligen ske, men emedan det icke låter sig göra för menigheten, måste man ju utvälja åtminstone en dag i veckan därtill. Och emedan från långliga tider tillbaka söndagen blivit därtill utsedd, bör man ock låta därvid bero, på det en endräktig ordning må iakttagas, och ingen genom en onödig ändring förorsaka oordning.»

Sådana under för söndagens firande såsom sabbat äro för ett köttsligt sinne mycket svaga och oviktiga, men för en kristens andliga sinne äro de av en alldeles avgörande stor betydelse. Det är just det utmärkande hos ett kristligt hjärta, att man endast behöver veta, vad som är gott och nyttigt, så gäller det lika mycket som den strängaste befallning. Ty man vet då genast sin Guds vilja, emedan alla Guds bud gå endast ut på det, som kärleken bjuder, det som är gott och nyttigt (Rom. 13: 8-10). Därför är det ock nya testamentets art att icke, såsom i gamla testamentet, giva regler om rum, tider, personer och sätt, utan inskriva kärlekens lag i människornas hjärtan, att de genom denna »villiga anden» skola för varje särskilt tillfälle eftersinna, vad gott, nyttigt och hälsosamt är.

Nu, att en sabbatsdag skall firas, det är Guds egen befallning, av Kristus icke upphävd, men besegrad; men att vi nu fira »Herrens dag», söndagen, därpå finnes ingen bestämd befallning av Gudi dock är det övermåttan nyttigt och hälsosamt, att en »endräktig ordning» därvid iakttages, att alla hålla samma dag helig, emedan det skulle medföra en mycket anstötlig oordning och därigenom stort själafördärv, om någon gjorde ändring häruti. Dessutom, när man har goda skäl för det gamla antagandet, att det var redan apostlarna, som utvalde söndagen till sabbat; och för det andra, när Gud själv med så stora tecken utmärkte den dagen, att först hela försöningsverket då genom Kristi uppståndelse fulländades och beseglades; och sedan dit stora helgelseverket på jorden liksom invigdes på samma dag, genom den helige Andes underbara utgjutelse på pingstdagen, varigenom söndagen blev liksom smord och invigd till en helig dag, så kan man väl lägg, att Gud själv utmärkt denna dag såsom den rätta sabbatsdagen i det nya förbundet.

Men detta är nu talat om dagen för sabbatens firande. Tiden och formen äro fria ting i nya testamentet, blott själva saken, sabbatens helgd, med uppriktighet söks. Men att en dag i veckan skall hållas helig, det åter är Guds bestämda befallning, som intill dagarnas ända skall äga sin oföränderliga kraft. Och gå vi nu att betrakta, vad den store Herren Gud haft för avsikt med denna sin första stiftelse för människorna, så skola vi åter blicka in uti omätliga djup av Guds kärlek och trohet mot människors barn - blicka in i hans höga evighetsråd med sin avbild och axvinge människan. Människan var skapad för ett evigt liv i himmelen, men skulle här på jorden uppfostras för det livet. Därför har den nådefulle Fadern för denna hennes evighetsuppfostran velat avskilja ett visst mått av hennes tid, nämligen var sjunde dag. »Gud välsignade den sjunde dagen och helgade den», på det hans folk intill dagarnas ända skall alltid av den dagen kallas och väckas till Guds dyrkan, till beredelse för sitt evighetsliv. Livet i Gud och med Gud är människoandens enda sanna liv, är det eviga livet; vilket i himmelen skall forträttas och fullkomnas. Detta liv, som är människans mål, kan icke ernås och underhållas, om människans sinne nedsjuncker i det jordiska; hon har då icke förmåga att leva himmelslivet; därför har Guds trofasta omsorg om detta hennes högsta goda även avskilt vilodagen, för att sålunda skaffa henne en alltid återkommande anledning

till det himmelska livets väckande och närande. Sabbatsdagarna äro därför Guds barns evighetsdagar på jorden. Och de, som inga evighetsdagar hava, de, som aldrig i tiden förberedas för himmelen, kunna ock aldrig i evigheten leva himmelslivet. Sabbaten är både en förberedelse, en försmak och en förebild till det eviga livet, såsom Heb. 4 kap. visar, där aposteln talar om den »sabbatsro, som står åter för Guds folk» (v. 9).

Ja, då Gud i själva skapelsen avskilde en av veckans dagar till människosjälens närande med himmelska ting, så har han därmed ock givit oss ett visst tecken och förebud till vårt eviga liv i himmelen. Där om säger åter lärofadern Luther: »Betänk, att allt, det Gud velat, att man på sabbaten skulle göra, är vissa och klara tecken och förebud till det eviga livet. Ty vad vore det nödigt, att Gud genom sitt ord talade med oss, så framt vi icke tillhörde ett tillkommande och evigt liv? Just emedan det gudomliga majestätet talar till människan allena - det är, hon är den enda bland alla skapade varelser på jorden, som fattar Gud, kan höra hans ord och tala med honom - så följer nödvändigt, att människan är ämnad för ett annat liv än detta, ett liv, för vars vinnande vi måste hava Guds ord och kunskap. Ty detta närvarande timliga livet är ett naturligt liv, vilket även alla oförnuftiga djur hava, som icke känna Gud. Men sabbaten eller Guds vila, i vilken Gud talar till oss genom sitt ord, och vi åter tala till honom genom bönen och tron, är för oss, såsom jag sagt, ett härligt tecken och förebud till ett evigt och odödligt liv efter detta, förutom de många särskilda försäkringar, Gud därom givit oss.»

Men utom det nämnda stora huvudändamålet med sabbaten, vår beredelse för det eviga livet, så hava vi ännu att tacka Herren för några särskilda välgärningar i den stiftelsen. Då Gud icke blott i allmänna ord anbefalld oss denna angelägnaste omsorg, utan ock bestämde ett visst mått av tid, som skulle användas för vårt eviga väl, så har han icke blott i allmänhet kommit oss till hjälp mot vår fallna, jordiskt sinnade natur; utan särskilt tänkt på dem ibland oss, vilka stå under andras välde, såsom barn, tjänare och underlydande, och bevakat deras rätt till själens närande med Guds ord, i det Herren Gud i tredje budet förbjuder varje husfader eller husmoder att med veckans vanliga arbeten på vilodagen förhindra sina tjänare f Guds ord. Herren säger: »Sex dagar skall du arbeta och göra alla dina sysslor; men den sjunde dagen är Herrens, din Guds, sabbat. Då skall du ingen syssla göra, ej heller din son eller din dotter, ej heller din tjänare» o. s. v. Och vilken välgärning är icke redan detta! Ty om icke Herren Gud hade uppsatt denna gräns för det jordiska sinnet, hade väl hela mänskligheten, och i synnerhet tjänare och underlydande, varit alldeles både till kropp och själ undertryckta under slaveriet i mammons tjänst.

- Lovad vare den himmelske Faderns huldhet, som gjort allt så väl! - Ja, även åt den motsatta sidan skulle säkert en förvillad och självförgudande munkandlighet gått lika överdrivet från rätta vägen, genom att helt övergiva sin jordiska kallelse, för att uteslutande och beständigt leva i andliga övningar. För att förekomma både den ena och den andra avvägen, har Herren genom det tredje budet anvisat oss gränser, inom vilka både den himmelska och jordiska kallelsens omsorger böra röra sig: »Sex dagar skall du arbeta och göra alla dina sysslor; men den sjunde dagen är Herrens, din Guds, sabbat.» Icke så att förstå, som skulle man icke oftare än var sjunde dag umgås med Herren och hans ord - vi skola snart bevisa motsatsen - utan så, att man på den dagen skulle uteslutande ägna sig däråt, då man däremot de övriga sex dagarna bör sköta den timliga kallelsens verk.

Men att Herren icke ville under dessa sex dagar förbjuda allt andligt umgänge med sig och ordet, har han visat härmed, att han ock förordnade de dagliga offren i Jerusalems tempel samt några särskilda högtider under året. När vi veta, att denna ceremoniallag utgjorde en skuggteckning till Kristi andliga rike (se Heb. 8: 5; 9: 9; 10: 1), så har Herren med förordningen om de dagliga offren velat säga oss, att vi skola dagligen nalkas - honom i ordet och bönen, ehuru den dagliga sabbatsstunden måste för olika yttre omständigheter bliva mycket olika. Kristus har med sin ankomst i köttet och med sitt eget egenspel helgat alla dagar i nya testamentet till helig umgängelse; och en levande kristen måste ju alla dagar umgås med sin Gud och även nära sin själ med hans ord. Men emedan Herren ville dels befria människorna från det svåra bestämmandet av den tid, som skulle uteslutande ägnas åt vår evighetssak, och dels infria en bestämd tid därför för deras räkning, som stå under andras välde, så har han uttryckligen sagt till tjänare och fria, att var sjunde dag är sabbat, »en Herrens heliga sabbat». Prisad vare Guds trohet för denna nådefulla stiftelse!

Men vi vilja nu komma till frågan om själva helgandet av Herrens dag. När Herren säger, att vi skola helga vilodagen, så betyder ordet »helga» att avskilja till heligt bruk likasom när ting, käril, personer eller djur avskildes för gudstjänsten, så hette det, att de »helgades åt Herren». - Nu, att Herren Gud lägger någon synnerlig vikt på vilodagens helgande, giver han tydligt tillkänna därmed, att han icke helt enkelt bjuder: du skall helga vilodagen, utan befäller oss på förhand tänka därpå; han säger: »tänk på sabbatsdagen, så att du helgar den». En mindre viktig sak kan man genast företaga, utan att förut tänka därpå; en sak, som man måste förut tänka på, måste vara av någon synnerlig vikt och angelägenhet. Detta är det första vi se i ordet »tänk på». Men det andra, man i detta ord plägar se, är det, att vi ock skola på förhand ställa våra timliga angelägenheter så, att det må bliva oss möjligt att hava sabbaten ostörd för dess rätta helgande. Många gå miste om sabbatens välsignelse, om själens vila i Gud och hans ord, blott därigenom att de icke förut tänka på sabbaten för att befria den från sådana göromål eller sådana besök, vilka förhindra dem och deras hus från sabbatens helgd. Mången lider av hinder, vilka han själv kunnat undanröja, om han hade åttlytt detta Herrens ord: »Tänk på sabbatsdagen, så att du helgar den.»

Men frågas nu Vad skola vi göra, för att helga vilodagen? Huru blir sabbaten helgad, och huru blir den ohelgad? Med andra ord: vad befäller Gud i det tredje budet och vad förbjuder han i detsamma? Vår lärofader Luther uttrycker det i en kort, men innehållsrik sammanfattning sålunda: »Vi skola frukta och älska Gud, så att vi icke förakta predikan och Guds ord, utan hålla det heligt, gärna höra och lära det.» Detta är i nya testamentets anda vad sabbatsbudet kräver. Vi skola blott hava ett sådant sinne, som älskar Guds ord, så skola vi ock säkert i verk och gärning helga vilodagen. Först är det en ganska svår sak att så föreskriva den yttre gärningen, att det passar för varje inträffande fall och omständighet; och för det andra är sabbaten icke helgad med de förträffligaste sabbatsövningar och de skönaste gärningar, om dessa icke härflyta av gudsfruktan och av kärleken till Gud och hans ord; ty utan denna kärlek och gudsfruktan äro de intet annat för Gud än skrymteri. Gudsfruktans och kärlekens Ande måste bo i ditt hjärta, och så skall den även för varje särskilt fall säga dig, vad du bör göra eller låta i avseende på den yttre gärningen. Huvudsaken är, att vi så frukta och älska Gud, att vi icke förakta hans ord, utan hålla det heligt, gärna höra och lära det.

Vad tredje budet förbjuder är således att hava ett fåfängliga och ogudaktigt sinne, som föraktar Guds heliga ord och därför även kan på hans dag göra vad det lyster. Och kasta vi nu en blick utöver världen och skåda, huru det i allmänhet tillgår i detta avseende, så går det oss även här såsom vid betraktandet av andra budet - vi stöta på några så förskräckliga och märkvärdiga förhållanden, att man åter kan begynna att ropa av grämlse och fasa. Vi vilja blott påpeka tvenne förhållanden. De första ord, vi finna i skriften om sabbatens instiftelse, äro dessa: »och Gud välsignade den sjunde dagen och helgade den.» Den sjunde dagen är alltså en av Gud »välsignad» dag. Vi måste ock med fullt hjärta bekänna, att det blev även en välsignad dag framför alla dagar i tiden, den dag, då Gud vill särskilt möta människan och utgjuta över henne en välsignelse, som endast evigheternas oändliga lov av de saliga skarorna inför Guds tron skall kunna rätteligen beprisa - en välsignelse, av hög himmelsk och evig art, så att den skall sluta i den oändliga saligheten!

Vidare heter det, att Gud helgade den dagen; den skulle vara en helig dag framför alla dagar, avskild blott för heliga och himmelska ting. Men vilken syn! Vilken besynnerlig och förskräcklig syn, då vi betänka, vad denna dag är för världen, den otrogna hopen, nämligen i båda dessa nämnda hänseenden den ytterligaste motsats: den största förbannelse och den oheligaste dag bland alla våra dagar! Arbetsdagarna kunde kallas heliga, jämförda med vilodagen, efter världens bruk av densamma, De flesta av världens barn göra under arbetsdagarna helt vackert blott sin lovlige kallelses verk; men på sabbaten skall man ut och sköta sina nöjen, och därtill måste man hava vad hjärtat begär, nämligen synden, köttets lustars tillfredsställelse: den ena i grövre lustar, såsom frosseri och dryckenskap, spel och dans och nattliga utsvävningar; den andra på finare sätt, i blott lättja och tidsfördriv, fåfängligt tal, skämt och lättsinniga sällskaper, skådespel och lekar - varjämte även det, som på andra dagar vore oskyldigt, såsom jordiskt arbete, världsliga studier m. m., blir på den av Herren helgade vilodagen uppenbar synd. Korteligen, när man betraktar, huru det i allmänhet tillgår, måste man ju besanna det ordet, att »söndagen är synddagen»

Men såsom Herrens dag är världens synddag, så är den ock därför världens förbannelsedag. Var det icke oftast en missbrukad söndag, som störtade så mången yngling i synder och laster, vilka han på

arbetsdagarna icke kände Söndagen var kanske den enda dag, då han kunde höra Guds ord och lära att söka sin själs frälsning. Men denna enda dag aktade han icke, han tänkte blott på att söka nöjen; och se, han kom in i förförande sällskapen, han drogs till s. k. »oskyldiga nöjen», men måste gå steg för steg allt längre i synden, och nu, nedsjunken i sina lustars dy, är han förstörd och förslöad för allt högre, på branten av det eviga fördärvets avgrund. Det var en söndag, han började denna bana, och på söndagar, han fortsatte den. Var det icke en ohelgad vilodag, som insmög i en älskad dotters hjärta fåfångans och den världsliga lustans ormfrö, en söndag, vilken, i stället för att bringa henne närmare sin Frälsare, allt mäktigare insnärjde henne i satans nät.

Ta det icke på söndagen, som den man, vilken hade hela veckan arbetat det nyttigt var för sig och de sina, nu skulle ut att söka sin vederkvickelse i det lättsinniga sällskapet och återkom till de sina med förvildade sinnen, en tyrann för sin maka och sina barn? Och, skapad till Guds avbild, är han nu sjunken djupt under djuren. Och det var på en söndag han började och på söndagar han fortsatte denna väg. Så är sabbaten sina föraktares förbannelse. »Så skola de få äta sin vägs frukt och varda mätta av sina anslag» (Ordspr. 1: 31). Om de hade följt Herrens bud och hållit hans sabbat helig, i templet eller i hemmet sysselsatt sig med Guds ord, så hade de haft både lekamlig och andlig välsignelse av den dagen; men nu tvärt om blott förbannelse. Detta är en Guds dom över hans föraktare. »Han hade icke lust till välsignelse, och den blev långt borta från honom.»

Men att sabbaten blir till en förbannelse, det sker även på ett finare, ett andligt och förborgat sätt, nämligen hos dem, som väl utvärtes hålla sabbaten, med ordentlig kyrkogång och utvärtes bruk av ordet, men utan hörsamhet och helig fruktan för den Herren, som däruti talar till dem, utan botfärdighet och lydaktighet. De hava ock en sådan förbannelse av sitt hörande, att det hade varit dem bättre, om de utövat blott jordiskt arbete på den dagen - de hava nämligen blott en förökad förhärdelse och förblindelse till frukt av sitt hörande; ty ju mer ett sinne övas att fåfängt höra Guds ord, desto mer förslöas och förhärdas det. Den som icke med uppriktighet inför Herren vill genast lyda och följa hans ord, den blir endast förhärdad av dess hörande. u, på detta sätt blir den dag, som Herren Gud välsignade, för det obotfärdiga och falska sinnet en förbannelse. »Herre, mot den rene visar du dig ren och mot den vrånge bevisar du dig avog» (Ps. 18:27). »Gud låter icke gäcka sig.» - Detta var det förre av de tvenne märkliga förhållanden, som må betänkas vid tredje budet, nämligen att den dagen, som Herren Gud »helgade» och »välsignade», är den blinda världens största synddag och förbannelsedag.

Men det andra märkliga förhållandet är, huru människors innersta själstillstånd bliva genom det tredje budet uppenbarade. Då den ena människan, om hon nödgas utvärtes helga sabbaten, finner denna dag såsom den långsammaste, ja, odrägligaste, har den andra, genom en ny födelse, fått ett sådant sinne, att hon icke vet någon kärare dag än sabbaten, så att hon ock är böjd att göra sig en sabbatsstund var dag. Då man under arbetsdagarna föga ser skillnaden mellan en pånyttfödd människa och en hyggligare naturmänniska - ty de göra kanske samma arbete i huset eller på åkern, med ungefär samma åtbörder - så bliva de så starkt åtskilda på Herrens dag, att man kan med ögonen se, huru den ene hör till himmelen, och den andra skulle icke kunna leva där. Vi mena alldeles icke, att var och en, som har sinne och håg för sabbatens övningar, är därför bestämt en himmelens arvinge, ty mången fromsint naturmänniska, som aldrig vet av nya födelsens trånga port, har dock religionen och sabbaten kär, den ena till salighetshopp, den andra blott för den kroppsliga vilan, eller för den timliga välsignelse, han funnit vara förenad med. denna Guds ordning av en vilodag - således, vi säga icke, att var och en; som älskar sabbaten, är därför en levande kristen; men i avseende på motsatsen, nämligen att en människa icke älskar sabbatens heliga ro i Gud och, hans ord, utan antingen under dess utvärtes hållande finner sabbatsdagen den ledsammaste av alla dagar, eller ock rent av bryter de odrägliga banden och lever fri efter sina lustar, därom säga vi, att ett sådant sinne omöjligt kan förbliva i himmelen, den eviga sabbaten., där man skall oupphörligt hava sin lust och salighet i himmelska ting.

Mätte var och en här stilla sina tankar och giva akt på en fråga: kan ock den människan hoppas på himmelen, sorti bär hos sig ett sådant sinne, att den lilla, svaga avbilden av himmelens glädje, nämligen sabbaten, är henne motbjudande, ja, odräglig?

Och märk, då alla människors natur är sådan, att den icke älskar det himmelska, och du likväl ser, att människor finnas, som blivit så förvandlade till själva hjärtats håg, lust och smak, att det samma,

som förut varit dem en börda, en plåga, nu blivit deras högsta lust, så att de blott av inre lust och begär äro benägna att göra sig sabbatsstunder mitt i veckan - kan du icke då förstå, att en så beskaffad förändring av själva hjärtat är ett gudomligt verk, som kallas ny födelse? Då en förvandling av själva hjärtat, hågen och smaken visar sig ske inom alla åldrar och olika levnadsförhållanden, och en så beskaffad förändring, varigenom det förut så jordiska och världsliga hjärtat nu fått en andlig och himmelsk smak, anar du icke, att detta är,; vad skriften kallar en ny födelse?

Och för det andra, att då måste denna nyfödelse och denna nya, himmelska natur vara alldeles nödvändig för var och en, som vill ingå i himmelriket? Men du, som ännu icke undergått denna besynnerliga förvandling, som ännu icke har denna himmelska natur, skall ock du komma till himmelen, om du dör i detta tillstånd? Och skulle du kunna hava salighet i himmelen? Däremot, när det, som är himmelens salighet, nämligen just det, som är betecknat med den evigt nya sången i himmelen, »Lammet, som är dödat», när icke blott religionsövningar i allmänhet utan just det stora huvudändamålet för himmelen, - försoningen i Lammets död, är ditt hjärtas egentliga livsbehov och outhärligaste ämne på jorden - visst är det ett märkligt tecken och förebud, att du också skall i evigheten vara med i denna sång inför Lammets tron. Märk här, huru sabbatsbudet uppenbarar vårt innersta själstillstånd.

Men härmed hava vi nu såsom med ögonen sett, vad det är att förakta, eller tvärt om att älska predikan och Guds ord. Vi hava ock sett, vad som är det närmaste målet för sabbatens helgande, nämligen att den fallna, köttsliga, jordiska människosjälens skall bliva född av Gud genom den heliga, oförgängliga säden, det är genom Guds levande ord (1 Petr. 1), skall bliva himmelskt sinnad, så att den kan hava salighet i himmelen. Till detta saliga mål kan ju omöjligt den människa komma, som fortfar att förakta predikan och Guds ord. Omöjligt kan den åtnjuta himmelens salighet i evighet, som här finner blott en dags andliga umgängelse otrevlig. Och omöjligt kan den, som är så sinnad mot Gud och hans ord, ändå tackas honom - »de som äro i köttet, kunna icke tackas Gud» (Rom. 8: 8).

Och omöjligt kan den bliva av ordets gudomliga kraft förvandlad, som aldrig hör eller läser detsamma. Härav se vi, att detta bud icke låter förakta sig. Du måste nödvändigt börja älska Guds ord i tiden, eller ock, nödvändigt varda i evighet fördömd. Det tredje budet hör till de bud, vilka hava en slät och ringa lydelse, men en alldeles förskräcklig och på livet gående betydelse. Ja, så är det med den förra tavlans bud. Många räknas för goda människor, fastän de förakta Guds ord, då däremot en tjuv eller en mördare av var man betraktas med avsky och fasa; men då mördaren och tjuven göra bättring och gå in i livet, så kan däremot den, som blott fortfar att förakta Guds ord, omöjligt varda salig, vore han ock eljest den bästa människa. Så skarp och avgörande är det tredje budets dom.

Men Guds ord föraktas icke blott av dem, som rent av sky för det och hava en leda för sabbatens heliga vila; nej, mången kan väl hava en viss kärlek tillsabbaten, flitigt och regelbundet besöka templet, men kan likväl i sanning vara en föraktare av Gud och hans ord, då han nämligen blott utvärtes är närvarande därvid, men invärtes är frånvarande, med hjärtat och tankarna vistas hemma, i hushållet eller på åker och äng, i ladugården eller saluboden m. m., varav sinnet är upptaget. En sådan gudstjänst måste ju för Guds ögon vara ett vederstyggligt skrymteri och frukten av en, sådan gudstjänst, såsom förut är sagt, en fördubblad förhärdelse. Men även om man icke bortsover gudstjänststimmen i templet, eller under densamma vankar av och an i sina timliga affärer, utan sitter och uppmärksamt giver akt på det, som i Herrens namn förkunnas, så att man ock skulle kunna ur sitt minne sedan återgiva det, kan man dock hemligen i sitt hjärta vara en ordets föraktare. Vi mena den, som hör ordet endast för att fylla sitt minne och förstånd, men aldrig stannar för det Guds tilltal, som ligger i ordet, aldrig börjar taga det till sig för att göra därefter, utan är blott ordets hörare. Ja, somliga kunna ock vid dess hörande sysselsätta sig med blott andra människor, antingen med predikantens sätt att utföra sin sak, eller ock med åhörarna, och betrakta, huru var och en av dessa nu skall få sin beskärda del, men förgäter alldeles sig själv. Se, allt detta lättsinniga umgänge med Guds ord, uppenbarar att i hjärtat bor egentligen förakt för detsamma. Må var och en här gripa i sin egen barm och besinna sig, om han tilläventyrs är en blott hörare av Guds ord och sålunda gäckas med Gud.

Men allt, som är härskande synder hos de falska och obotfärdiga, finnes alltid till sin rot, såsom frestelse och besvärande svaghet, hos de väckta och troende. Så är det ock med föraktet för Guds

ord. Det är intet folk, som så mycket känner och beklagar denna synd, som de, vilka efter anden dock så älska Guds ord, att de icke kunna leva det förutan. Om man ock älskar att höra det, är det dock alltid stor brist, när det gäller att akta, hörsamma och efterleva Guds ord; så att det nys anförda även till en del drabbar de kristna.

Till denna, bristande aktning för Guds ord hör i allmänhet, att man låter sig ledas av sitt hjärtas tycke, känsla och benägenhet till att mer giva akt på vad dessa säga, än på vad Gud säger. T. ex. då en människa icke vill låta av lagen helt döma sig och utdöma all sin egen rättfärdighet, utan alltid ävlas med att ännu vilja hava något, som skall vara gott och riktigt efter Herrens krav; eller då hon tvärt om, den ena gången efter den andra tillintetgjord och nedslagen, icke vill låta evangelium helt trösta och upprätta sig o. s. v. - då är detta, om än på ett fint och fördolt sätt, i grunden intet annat, än ett förakt för Gud och hans ord. Johannes säger: »Den, som icke tror Gud, han har gjort honom till en lögnare» (1 Joh. 5: 10). Och att göra Gud till lögnare, är ju ett svårt förakt för hans ord. Detta och mycket mer böra vi besinna vid de orden, att vi icke skola »förakta predikan och Guds ord».

Men uti denna korta katekesförklaring följer nu vidare, vad Gud i tredje budet befäller, nämligen att, såsom Luther säger, »vi hålla ordet heligt, gärna höra och lära det». Det första är, att vi hålla Guds ord heligt. Uti det korta ordet ligger något mer, än man vanligen tänker. Här är grunden, varför Guds ord så litet griper våra hjärtan och verkar på oss, nämligen att vi icke hålla det heligt. Men vad vill då det säga torde någon fråga; vem skulle icke hålla Guds ord heligt? Att »hålla Guds ord heligt», det är visserligen en enkel sak, och dock något, som vi aldrig kunna rätt lära. Att hålla Guds ord heligt är intet annat, än att hålla det för vad det verkligen är, nämligen den store, majestätiske Gudens ord. Aposteln Paulus säger: »Då I undfingen det av oss predikade Guds ord, mottogen I det icke såsom människors ord, utan, såsom det sannerligen är, såsom Guds ord» (1 Tess. 2: 13).

Just detta, att anamma det, icke såsom människors ord, utan såsom Guds ord, och att så vörda det, som den store Gudens ord måste vördas, det är att hålla det heligt. Herren förbarme sig över våra fallna hjärtans mörker och öppne våra sinnen! Även de, som aldrig tvivla, att ordet är Guds ord, kunna dock icke hålla det därför, kunna icke levande tro och besinna, att det verkligen är den store Gudens ord.

O, vilket buller och rumor det skulle göra i världen, om man började hålla Gudsord för vad det är - Guds ord - den store allsmäktige Skaparens ord och domar! O, vilken förskräckelse, vilket löpande och ropande, vilket forskande och frågande efter vägen till frälsning, om man började hålla Guds ord för vad det är - Guds ord! Vilken fröjd och trosvisshet, vilket jublande och lovsjungande, vilken frid och starkhet i Herren, om alla väckta och troende själar kunde riktigt hålla Guds ord för vad det är - Guds ord! Vilken vaksamhet och gudsfruktan, vilken bön och rädsla för varje avvikelse, om vi kunde riktigt hålla Guds ord för vad det är Guds ord! Eller du, som menar, att du redan håller det för Guds ord, huru är det möjligt, att du ändå kan vara så oviss uti de frågor, om vilka Gud själv talat? Huru är det möjligt, att du förmår äta, dricka eller sova, medan du ännu icke gjort förlikning med Gud och fått försäkran om dina synders förlåtelse, försäkran, att du kan varje stund dö saligt, om du verkligen håller det för Guds ord, som står skrivet i den heliga boken om salighetens enda väg, om den yttersta domen, om himmelen och helvetet? Eller du, som går arbetande och betungad under träldomens ok, men hör Guds vittnesbörd om sin Son: och tror, att det är Guds ord, att han har utgivit sin enfödde Son till vår försoning och hör Guds Son så nådefullt bjuda: »Kommen till mig, I alla, som arbeten och ären betungade» etc. - huru är det möjligt, att du ännu kan kvarbliva i samma sjuka, trälaktiga sinne, om du verkligt håller allt detta för Guds ord?

Att de flesta människor icke hålla Guds ord heligt och sant, såsom Guds ord, det märker man väl, först därav att det icke griper, rör och intager deras hjärtan; för det andra därav att de icke umgås därmed under en så djup vörndnad, som skulle bliva följd, om deras hjärtan verkligen trodde och kände, att det är Gud, Gud, himmelens och jordens Herre, som däri talar till dem. När blott en jordisk konung eller furste talar till oss, i synnerhet om vi stå i mycket beroende av honom och hans ord, med vilken spänd uppmärksamhet och vörndnad höra vi icke till, att icke ett av hans ord må undfalla oss! Om nu hans ord därjämte innehålla en fruktansvärd dom, t. ex. själva dödsdomen över oss, vilken förskräckelse och ångest griper icke då vårt hjärta! Och varför det? Visserligen därför att det var själva konungens avgörande och sista ord. Men om hans ord innehölle några nådefulla löften till oss eller rent av en livsbenådning, en frisägelse från döden, då vi förut varit dömda därtill, vilken ousäglig glädje och tacksamhet genomströmmar icke då vårt hjärta! Och varför det? Allra först

därför att det var själva konungen, som talade; jag måste ju då lita därpå; och för det andra, innehöllo ju hans ord den högsta nåd och gåva för mig. Ja, när en konung talar med oss, om han ock icke tillsäger oss någon synnerligt stor nåd, icke heller någon bekymrande dom, så pläga vi likväl så vörda och gömma hans ord, att vi behålla dem i livligt minne kanske i hela vår levnad, blott därför att det var en stor furstes eller konungs ord. Se nu här, vad det skulle medföra, om vi hölle Guds ord för vad det är - Guds ord. Vad är väl en jordisk konung, jämförd med själva Herren och skaparen, alla konungars Konung?

Kan en jordisk konungs ord uppfylla oss med så mycken fruktan eller glädje, allt eftersom hans tillsägelse är, huru mycket mer skulle icke den allsmåktige Gudens ord gripa våra; hjärtan, uppfylla dem med fruktan eller glädje, om vi rätt hölle hans ord för vad det är! Och kunna vi så älska, vörda och gömma en konungs ord, även om dess innehåll var ganska obetydligt; huru mycket mer skulle vi icke älska, vörda och gömma Guds ord i våra hjärtan, om vi verkligen hölle det för Guds ord! Då vi däremot kunna med tanklöshet och sömnaktighet umgås med ordet, och för det andra varken förskräckas eller hugsvalas av dess innehåll, utan gå vår väg fram med all vår säkerhet och otro, då måste felet säkert vara, att vi icke hålla Guds ord för vad det är, för den store Gudens ord. Ja, detta ovissa och tvivlande väsende, detta vacklande och svävande mellan tro och otro; mellan fruktan och hopp, eller detta kalla och ljumma och vårdslösa levernet, är icke allt detta ett bevis, att du; icke håller Guds ord för: vad det är - Guds ord? Måtte alla kristna väl giva akt på denna punkt! Ty här är grunden till all andlig slapphet och halvhet i tron, i kärleken och i levernet, nämligen att vi icke hålla Guds ord heligt, icke tro eller besinna, att det är Guds ord.

Men där man håller Guds ord heligt, där följer ock säkert vad Luther vidare säger, att man gärna hör och lärar detsamma. Vi skulle ju med innerligaste begär, glädje och kärlek alla stunder samla i vårt hjärta de dyra orden av Guds mun, betrakta och idissla dem, när vi besinna, att den store Guden själv talg med oss, och talar dessa nådefulla, hälsosamma och osvikliga ord, som dels äro så vällsignelserika frökorn till allt andligt och heligt i våra själar, till all tröst, glädje och styrka, dels ock de osvikligaste försäkringar om det eviga livet. Nu är det visserligen sant, vad förut är nämnt, att vårt hjärta i den nya födelsen undergår den förvandlingen, att då vi förut varit alldeles likgiltiga för Guds ord, ja, fiendliga däremot, så blir det oss nu så kärt och dyrbart, att vi ville alla dagar umgås därmed, ja, att ingenting ar oss ljuvligare på jorden - att vi säga med David: »En dag i dina gårdar är bättre än eljest tusen; ditt ord är sötare än honung, ja, än renaste honung och dyrbarare än guld, ja, än fint guld i mängd»; »jag tänker på Herrens lag både dag och natt» - en sådan kärlek till ordet få vi visserligen; men vi äro ännu icke blott ande, utan ock kött; den gamla trögheten och kallsinnigheten vill därför ofta igen åter intaga våra Hjärtan; då blir det nödigt att vaka och rädas för sådant och genast söka hjälp däremot. Satans anslag äro oss icke obekanta. Kan han blott borttaga all kärlek till Guds ord, ingiva oss en övermåttad och leda vid detsamma, så att det himmelska mannat smakar oss så, som det, vilket gavs Israels barn i öknen, smakade dessa, då de sade: »Vår själ vämjtes vid den usla föda, vi få» (4 Mos. 21: 5), då har djävulen vunnit, då skall det tomma, glädjefattiga hjärtat snart begynna hungra och törsta efter någon annan uppfyllelse, antingen av jordisk och sinnlig art, eller ock efter några andliga nyheter. Denna bedrövliga händelse har man i alla tider fått se inom de kristnas hop. Den fallna naturen är sådan, att allt vad Gud giver oss mer rikligt, det börja vi snart ledsna vid. Och då falla vi sedan från den ena galenskapen till den andra; då sänder oss Gud »kraftig villfarelse», till rättvist straff för otacksamheten, nyhetsbegäret och ledsnaden.

Då Israels barn vid »lystnadsgravarna» klagade på den usla maten och begärde kött, purjolök, rödlök och vitlök m. fl. retande kryddor, då sände Gud dem kött så, att de åto sig väl mätta, men, »medan de ännu hade köttet mellan tänderna», dogo de under hans vrede (4, Mos. 11 kap.). Luther säger: »Straffbara äro de kräsliga andar, vilka, när de hava hört en predikan eller två, ledas och vämjäs därvid, likasom de nu själva väl visste allt och ingen mästare mer behövde. Ty detta är just den synd, som man hittills har räknat ibland dödssynderna och kallat akedi,¹ det är tröghet eller ledsnad, en stygg, fördärlig plåga, med vilken djävulen tjusar och bedrager mångas hjärtan för att övervinna oss och åter hemligen frånrycka oss Guds ord. Ty var övertygad därom, att änskönt du ock visste allt på det bästa och vore mästare i allt, är du dock ännu dagligen i djävulens rike, vilken varken dag eller natt underlåter att lura på dig, för att i ditt hjärta upptända otro och onda tankar, som strida mot de föregående och mot alla buden. Därför måste du beständigt hava Guds ord i hjärtat, på tungan och för öronen. Men därest hjärtat är sysslolöst och tomt och ordet icke höres, så går han därpå löst

och har skadat, innan man blir det varse. Däremot har ordet den kraft, om man betraktar, hör och tillämpar det med allvar, att det aldrig avlöper utan frukt, utan alltid uppväcker nytt förstånd, ny lust och andakt, som gör hjärtat och tankarna rena.»

Det finnes inga ord, som motsvara denna sakens vikt, att gärna höra och lära Guds ord. Inga stunder i din levnad skola bära dig så välsignade frukter, skola bereda dig så varaktig lycka och glädje, som de stunder, då du med allvar och nåd betraktar Guds ord. »Med allvar och nåd» - det vill säga, att det icke är blott en vacker form och sedvänja, utan att du verkligen söker få något för ditt hjärta av Guds ord, att du söker Herren, och att du besinnar, vem han är, som i ordet talar till dig, så att du tänker: »Nu talar den store, nådefulle Guden till mig, Gud, vars ord äro evig sanning, Gud, till vilken jag ropar i bönen, Gud, som en gång skall döma mig efter detta sitt ord.»

En sådan besinning skall ock väcka dig till att känna, vad som fattas dig, så att du skall med en hungrande ande bedja om hans nåd till betraktelsen och säga: »Ack, Gud, förbarma dig! Mitt hjärta är ännu så hårt, dött, otroget, kallt och olydigt; mitt hela väsen ännu så syndfullt. Gud, förbarma dig! Låt ditt ord nu verka vad dig täckes, borttaga vad dig misshagar och göra mig sådan, som du vill hava mig!» Sannerligen, de, som så nalkas Guds ord, skola aldrig bliva utan frukt. Ty Gud själv söker ju oss; med varje ord vill han ju tala till vårt hjärta, upplysa, omvända, trösta, helga och välsigna oss; varje ord är ämnat till frökorn för evig frukt i vårt hjärta. Ännu en gång: inga stunder i ditt liv skola bära dig så dyra och varaktiga frukter, som dessa stunder; de skola vara dina evighetsstunder, för vilka du ock skall i all evighet prisa Herren.

Men vi vilja nu sluta med några anmärkningar i avseende på sabbatens yttre helgd. - Vi torde nu hava märkt, att det tredje budet fordrar ett andligt sinne; ty sådan omsorg om egna och andras själar, som budet äskar, kan ju aldrig tänkas hos den blinda och döda världen. Det är därför andligt sinnade människors plikt att också sörja för sabbatens yttre helgd inom landet, så väl som inom deras eget hushåll. Här blir det nu mycket olika, vad vi kunna göra, endels beroende av vår yttre ställning i samhället; men måtte var och en se på sin Herres sak och ära, så skall han ock finna, vad han kan göra! Emellertid: välsignat och lyckligt det folk, ja, både lekamligen och andligen välsignat, som väl helgar vilodagen! »Ty det folk och det rike, som ej vill tjäna dig, det skall förgås, och hedningarna skola i grund utrotas» (Jes. 60: 12). - Men på det du själv, dina barn och dina tjänare måtte kunna åtnjuta sabbatens heliga vila i Gud och ordet, blir ock nödigt, att du med trohet undanröjer allt, som stör eller förhindrar denna.

Sålunda får ock den yttre sabbatens helgd sin vikt, att du icke blott själv undviker, utan ock söker förebygga allt, som på sabbaten stör själens vila i Gud - icke blott det i sig självt syndiga, såsom frosseri, dryckenskap, lättsinniga sällskapen och tidsfördriv, vilka saker på sabbaten bliva dubbel synd, utan ock det, som i sig självt är oskyldigt, men icke hör till Herrens dag, såsom din kallelseverk, jordiskt arbete, handel, räkenskapers uppgörande, världslig läsning, onödiga resor m. m. - Må dock var och en märka på den förklaring, Kristus häröver gav mot fariséernas falska och förvrängda stränghet, vilka icke ens ville tillstå, att man gjorde gott på sabbaten..

Summan av alla de ställen hos evangelisterna, där Kristus talar om sabbaten, är, att allt vad antingen nödfall eller ock den sanna kärleken kräver, det är icke synd, utan kristlig plikt att göra på sabbaten, såsom att hjälpa människor ur nöd och lidande, att besöka fader- och moderlösa barn eller änkor i deras bedrövelse o. s. v. Här förstår man då lätt, att det är en rätt gudstjänst, om du t. ex. samlar omkring dig de små barnen till en söndagsskola, eller besöker sjuka, eller bedrövade, eller fångar, som ligga i ensamhet eller saknad av sabbatens vederkvickelse, för att meddela dem något av det goda, varmed du själv först vederkvickt din egen själ. Men även ett rent världsligt arbete, när det är av den beskaffenhet, att det icke kan uppskjutas till morgondagen, bör du med gott samvete förrätta, såsom att sköta barn eller kreatur, tillreda nödig mat o. dyl. Och av de exempel, Kristus framställde, kunna vi t. o. m. se, huru stora eller små saker han räknar för nödfallsverk. Det var icke blott ett livs räddande eller en vådelds släckande, utan ett kreaturs eller en människas hunger eller törst har för Kristus varit nog såsom nödfall (Matt. 12; Luk. 13: 11-16).²

Korteligen: sabbaten skall icke vara till förtryck, utan till tjänst; »sabbaten är gjord för människan, och icke människan för sabbaten» (Mark. 2: 27). Må blott vas och en se till att han icke låter friheten giva köttet tillfälle, så att han själv skapar nödfallen - såsom man sagt, »själv på lördagen störtar

oxen i brunnen, för att på söndagen nödgas draga honom upp». Låtom oss icke glömma vad som anmärktes över orden: »tänk på sabbatsdagen». - Vi upprepa åter, att det fordras egentligen och förnämligast ett kristligt sinne, en helig och villig ande, för att rätt helga Herrens dag, för att vid varje enskilt fall bedöma, vad man bör göra eller icke, göra, vad som tjänar dig eller andra till förbättring, eller tvärtom till skada - vad som tilläventyrs kunde giva andra förargelse, anstöt, eller ock ett förledande exempel - det fordras ett andligt sinne, för att i brydsamma fall väga på tvenne olika gärningar och bedöma, vilkendera som gör ett större eller ett mindre ont. Allt sådant är i nya testamentet anbefallt åt det andliga och villiga sinnet och kan icke med regler på förhand avgöras. Gud förläne oss sin helige Ande! Gud förläne oss, att vi i tiden så älska och använda den av Guds stora huldhet oss skänkta sabbatsvilan, att vi med bärgade själar lyckligen framkomma till den eviga sabbaten i himmelen! Amen.

*1 . Namnet är grekiskt. Om ock akedien icke var alldeles detsamma, som den kallsinnighet och ledsnad vid ordet, som vi här åsyftat, nämligen den mer l ä t t s i n n i g a l e d s n a d e n, så måste vi dock upplysa om betydelsen av akedien, denna besynnerliga sjukdom, som sannerligen icke är främmande för vårt ämne, akedien är en med nedslagenhet och missnöje förenad sinneströghet, eller, när den hunnit till en högre grad, en med ängslan och ledsnad förenad sinnesförslappning, en oförmåga att genom andliga medel upplivas, varvid tillika nervsystemet är angripet. H e s y h i u s och S u i d a s finna i detta ord begreppen: blandad blygsel och övermod, misslynthet, liknöjdhet, förslappning, nedslagenhet. De gamla moralisterna, som räknade denna sjukdom bland dödssynderna, föreställde . sig därunder i synnerhet sinneströghet, olust, vämjelse vid andligt arbete, samt ängslan. Den kallas en moralisk tärande sjukdom, som innefattar följande laster: ljumhet, veklighet, sömnaktighet, lättja, senfärdighet, försumlighet, vankelmod eller ostadighet, liknöjdhet, modlöshet, högmod, ledsnad vid livet, förtvivlan. Akedien var i synnerhet vanlig inom klostren. H i e r o n y m u s härledde den från fuktigheten i cellerna, från det överdrivna fastandet och studerandet och från ensligheten, varigenom människorna förföllo i denna mjältsjuke, för vilken även läkemedel måste brukas.

Jämte det stora allmänna medlet för allt andligt ont, G u d s o r d, hört och läst i trots av obenägenheten, ville vi mot nämnda besynnerliga sjukdom även föreslå ett särskilt medel: Gå flitigt ut till nödens och armodets boningar, deltagande och verksam att meddela lekamlig och andlig hjälp och tröst. Genom detta medel har mången befriats från sin tungsinthet, slapphet och olust för ordet, blivit en glad och lycklig människa. Må dock ingen glömma, att alla medel äro fruktlösa, om icke hjärtats förtröstan och rop ställes ensamt till honom, som heter **Nödhjälparen**.

*2. Spener yttrade i sina »Theol. Bet.»: »Till sådant nödfall räknar jag även husbönders och överhetens befallning, så att den gör de lydnadsskyldiga fria från synd. Varför vi ock aldrig se i den första kyrkan, att den hedniska överheten någonsin klagade, att deras talrika kristna undersåtar eller tjänare någonsin vägrat sin tjänst, utom då man ville tvinga dem till den hedniska gudstjänsten. Hade de kristna tjänarna för sabbatens skull vägrat sin tjänst, så hade detta blivit en huvudanklagelse emot kristendomen, så som den där vore hinderlig för styrelsen och näringarna. Men jag har icke sett en enda bokstav av en sådan anklagelse; varav måste följä, att de kristna tjänarna, ehuru de, då tillfälle gavs, icke försummade sina andliga sammankomster, likväl den övriga tiden, även på söndagen, förrättat sin vanliga tjänst och därunder åtnöjt sig blott med den invärtes gudstjänsten. Om du således förstår, att en befallning av din husherre gör för dig ett nödfall, och att det då icke är din synd, att du fullgör den, så gör du gärningen med gott samvete, ehuru du må beklaga den ogudaktige husherren, så att han må veta, att han gör synd.» - Sådana äro härom Speners tankar. Och då tillägger han följande intressanta underrättelse: »Uti några gamla grekiska exemplar av nya testamentet står, näst efter Luk. 6: 5, något, som saknas i de vanliga exemplaren och lyder på svenska så: »På den samma dagen såg Jesus en, som arbetade på sabbatsdagen, och sade till honom: Människa, om du förstår det du gör, så är du salig; men om du icke förstår det, så är du förbannad och en lagens överträdare.» Huru väl överensstämmer icke detta med Rom. 14: 14, 20, 23! Den som förstår grunderna för sin frihet från budets bokstav, grunderna för sin gärning, så att han gör den såsom plikt, icke såsom synd, hans gärning är en god gärning; men den, som icke förstår detta och ändå gör det, således menar sig göra en synd, han gör ock verkligt synd och kränker sitt samvete (Rom. 14: 14, 20, 23).

- C-O Rosenius

© [www.pietisten](http://www.pietisten.com)

Texterna får användas fritt, helt eller delvis, digitalt eller analogt, kopierat eller tryckt om ditt syfte är att främja Kristi rikets tillväxt.

Texterna får dock inte användas i någon form av försäljning utan tillstånd från pietisten.com.